

MOLTA GENT PETITA, A MOLTS LLOCS PETITS, FENT COSES PETITES... TRANSFORMEN EL MÓN!

BEGOÑA IÑARRA

Brussel·les, de la Xarxa de Fe i Justícia Àfrica-Europa

L' "altre món possible" no arribarà pas per sorpresa; més aviat serà com una lenta acumulació de petites transformacions. Hem demanat a la Begoña, que recorre continents animant moltes lluites petites, que ens comparteixi una col·lecció de flaixos, sobre aquestes "moltes coses petites... a tants llocs petits...". Tot aquest ACTUAR, totes aquestes iniciatives, ens en poden inspirar d'altres que nosaltres mateixos podem dur a terme.

MOVIMENT ECOLÒGIC

Amb el seu concepte d'interdependència de tot amb tot a l'univers, aquest moviment ha canviat la nostra manera de situar-nos a la natura. Abans ens en situàvem fora, per damunt, com amos, i l'explo-tàvem per al nostre benefici. Avui, conscients que la humanitat és part de l'ecosistema de la Terra, inter-dependent de la resta, sabem que *en som part*, i que tenir-ne cura és cuidar la vida... I responsables de la vida de tot, comencem a actuar en conseqüència.

El **Moviment Residu Zero** redueix la quantitat de material procedent de l'entorn natural (residus i deixalles), maximitza el reciclatge de matèries primes, disminueix la seva producció i estalvia energia. Però és sobretot un estil de vida ecològic que convida a canviar hàbits de consum i formes de producció promovent un canvi en l'extracció, producció, distribució, consum i rebuig de materials, per tal que tot sigui aprofitat, reutilitzat i reciclat. Això reconstrueix l'economia local, millora la salut de la comunitat i el medi ambient i proporciona feina. Comunitats, ciutats i empreses d'arreu del món estan treballant per aconseguir un residu zero.

La **Municipalitat de Fort Collins** (Colorado, EUA) ofereix incentius per lluitar contra l'"un sol ús". La taxa de la recollida d'escombraries augmenta amb el volum de residus generats, mentre que es recullen gratuïtament els productes per reciclar. Les llars estalvien diners en disminuir les deixalles. El 2010 ja s'enviaven a reciclar el 50% dels productes descartats.

La campanya **Residu Zero** de Corea, ha conscienciat cadenes de menjar ràpid, públic i govern per reduir l'ús de productes descartables (30% de les deixalles urbanes). Gràcies als passos fets, el

govern obliga a reciclar o retornar el 90% dels articles descartables. Gots de paper, tovallons i altres elements descartables s'han substituït per materials no descartables. Ja hi ha empreses certificades amb Residu Zero.

BIZI (*viure*, en basc) desenvolupa alternatives, es belluga i convida la població a comprometre's en la transició social i ecològica, contribuint així a la lluita global contra el canvi climàtic. El seu grup *Alternativa* conegut arreu d'Europa per les seves alternatives ciutadanes, demostra que es pot construir una societat més justa i més unida. Les *Aldees Alternatives*, donen a conèixer i descobreixen, solucions concretes al desafiament climàtic en diferents àrees de la vida, durant un cap de setmana. Se n'han celebrat més de 130 a França, Europa i Haití. L'*Aldea Alternativa París 2015* va presentar 400 alternatives i va acollir 60.000 visitants. El *Tour Alternativa 2015*, va recórrer 5.000 km en sis països europeus amb bicicletes normals i tàndems, símbol de la solidaritat i l'esforç col·lectiu davant la transició ecològica; i va mobilitzar 55.000 persones. Avui Bizi té grups de consum responsable, bancs ètics, moneda local (euzko), gestió de residus, reducció de la petjada ecològica, transició energètica, vivendes... Organitza esdeveniments per atraure la premsa, es belluga i organitza formacions sobre problemes actuals.

L'*Energia Alternativa* és una crida a disminuir el consum. Davant la crisi energètica, sorgeixen alternatives que substitueixen l'energia fòssil per energies renovables, i es comprometen a disminuir el consum d'energia, essencial per respectar el Planeta i aconseguir el decreixement.

La **Cooperativa Enercoop** produeix energia verda i la distribueix a particulars i empreses que es

comprometen a disminuir el consum d'energia. El concepte es propaga a Bèlgica i França. El projecte *Energia Solidària* proposa a membres de la xarxa (cooperativistes, consumidors i empreses) donar en la factura d'energia, per donar suport a famílies en situació de precarietat energètica.

El **Poble bioenergètic** de Jühnde, a Alemanya, és autosuficient en energia. Aquesta cooperativa va construir dues centrals elèctriques per produir calor i electricitat: a partir de biogàs i fusta procedents de les terres del poble. La descentralització de l'energia a Alemanya i els préstecs per a tecnologies renovables, fan que avui ciutadans, agricultors i petites empreses produeixin la seva pròpia energia, construeixen la seva pròpia xarxa elèctrica i venguin l'excedent d'electricitat.

CANVI DE SISTEMA AGRÍCOLA

Aquest llevat que transforma la massa i produeix un canvi de societat. El canvi del sistema agrícola per passar a una agricultura ecològica, respectuosa de l'entorn, va sovint unit a un estil de vida ecològic, senzill i sostenible; i a una altra manera de relacionar-se amb la natura, amb un mateix i amb els altres.

El **Moviment Internacional Via Campesina** reuneix organitzacions camperoles, petits agricultors, pobles indígenes i treballadors del camp del Nord i del Sud, per junts, defensar l'agricultura camperola i la sobirania alimentària, com a mitjà per promoure la justícia social i la dignitat per tal d'aconseguir el bon viure de les comunitats rurals. *Via Campesina* s'oposa a l'agricultura industrial i a les empreses multinacionals que destrueixen el medi ambient. Les dones tenen un paper central a *Via Campesina*, que defensa els seus drets i la igualtat de gènere, i els joves són inspiradors. *Via Campesina* reuneix en 182 organitzacions uns 200 milions de camperols de 81 països d'Àfrica, Àsia, Europa i Amèrica. Ha aconseguit que les veus dels camperols siguin reconegudes a les institucions que prenen decisions que afecten les vides dels agricultors. *Via Campesina* és present tant a reunions internacionals, com donant suport a lluites i resistències de petites comunitats de camperols.

Vandana Shiva i **Navdanya**. El 1967, la revolució verda a l'Índia va aconseguir l'autosuficiència alimentària i va evitar la fam, però va destruir terres fèrtils i capes freàtiques. Vandana Shiva, conscient del perill d'aquesta agricultura per a la sobirania alimentària, va fundar **Navdanya** (*nou llavors*, en hindi), per promoure l'agricultura camperola tradicional, orgànica i protegir la biodiversitat agrícola índia, per defensar-se de les multinacionals, que la posen en perill. Vandana defensa la independència dels camperols. El 1995 va comprar i regenerar una parcel·la sobreexplotada, on va establir una granja model, que avui és un *banc de llavors* per a 10.000 agricultors de l'Índia, Pakistan, Tibet, Nepal i Bangladesh que practiquen una agricultura orgànica. Cada agricultor que rep llavors, les reproduïx i les ofereix a d'altres agricultors, que alhora repeteixen el moviment. El 2002, l'associació va fundar la *Universitat de la Terra*, amb programes de gestió de l'aigua, vida del sòl, sobirania alimentària i activisme. La Vandana lluita també per l'ecofeminisme, moviment que promou la dona i posa l'ecologia en el centre. Reconèixer el saber de la dona en una societat masculista, canvia el seu estatus, i constitueix una autèntica revolució.

La **Granja Songhai**, creada a Benín per un religiós dominic per lluitar contra la pobresa i la malnutrició a Àfrica, és un exemple de desenvolupament agrícola sostenible per tot el continent. Els seus principis: treballar sense productes químics, produir bio per millorar la salut i el sòl, valorar el saber tradicional i personal i transformar-ho tot. Els seus productes: fruites, verdures, peixos, porcs, aviram i plats de cuina, són comercialitzats i consumits localment, millorant l'economia local. Els 400 alumnes grangers formats cada any, aprenen a treballar de manera rendible, en harmonia amb la natura. Quan tornen als seus pobles, emprenen explotacions bio modernes que els permeten viure bé. Songhai és una resposta a la pobresa i a la destrucció del medi ambient i contribueix a restaurar la dignitat de la població africana. S'ha replicat a Nigèria, Sierra Leone, Libèria i altres països d'Àfrica.

Caritas Adigrat, a Tigray (Etiòpia). Els anys vuitanta molts turons d'Etiòpia es van tornar estèrils. El

sòl de les seves faldes, convertit en pols per la sequera, era arrossegat per les fortes pluges, i la terra no produïa el menjar necessari per a la població. Programes de plantació d'arbres en sòls degradats, construcció de vivers i formació de la comunitat en tècniques agroforestals han millorat el sòl, han augmentat el rendiment dels conreus, la producció de biomassa, la recuperació de l'aigua subterrània, i prevenen inundacions. Càritas ha construït una resclosa, ha creat basses de captació d'aigua, pous per tenir aigua potable, cisternes per recollir la pluja, i recs i dics per restaurar l'aigua subterrània. La proximitat de l'aigua permet conrear verdures, tomates i espècies durant tot l'any i plantar arbres fruiters, i afavorir l'apicultura amb ruscos moderns. Tot això ha millorat la nutrició, la seguretat alimentària, els ingressos familiars i la qualitat de vida.

La **permacultura** observa la natura per aprendre'n, veu plantes i animals com un sistema, i promou una manera holística de viure, tenint cura del planeta i de les persones. La permacultura regenera els sòls i promou la sobirania alimentària. **Mariko Majoni**, a Malawi, com molts altres petits agricultors africans, no aconseguia pagar els fertilitzants. El seu sòl es va esgotar i la seva collita de blat de moro va disminuir. Quan va conèixer els *arbres fertilitzants*, va canviar la seva forma de conrear. Va plantar plàntules d'*acàcia albida* entre les seves regues de blat de moro. Les seves fulles, riques en nitrogen, fertilitzen el sòl i les seves arrels profundes li afegixen nitrogen i carboni. Després de 6 anys, en Mariko cull deu vegades més, cosa que li permet vendre l'excedent. Els seus veïns han adoptat la mateixa pràctica.

Horts urbans a Todmorden, un poble d'Anglaterra de quinze mil habitants, on un grup de veïns va decidir col·laborar en el benestar de tothom i convidar els altres a fer el mateix. Van convertir els espais públics en horts per produir aliments de qualitat per a tothom. Allà, a tots els terrenys públics s'hi poden plantar hortalisses. 280 voluntaris conreen verdures i arbres fruiters en 70 espais públics dos dies al mes. Aprenen els uns dels altres, donen suport a grangers i agricultors locals, i ensenyen a nens, joves i ciutadans a conrear aliments, criar gallines, abelles... i viure un altre estil de vida. La

comunitat s'autoabasteix durant tot l'any i cada vegada més persones comparteixen la responsabilitat del benestar de la comunitat i del planeta. El model s'ha propagat a ciutats d'Anglaterra, Canadà, Estats Units, Austràlia, Espanya, França, Índia, Xina, Brasil, Xile...

Sweet Water Organics, prop del llac Michigan (EUA), transforma fàbriques i tallers abandonats en producció de vegetals i peixos, en simbiosi. Les verdures es conreen damunt de tancs de peixos els excrements dels quals alimenten les plantes, que alhora purifiquen l'aigua per als peixos. La granja produeix aliments saludables prop de la ciutat, és autosuficient, crea feina i reutilitza instal·lacions industrials abandonades. És un espai de debat i informació sobre l'agricultura orgànica urbana, i és visitat per moltes persones que desitgen replicar l'experiència.

En **Yacouba Sawadogo** desafia el desert del Sahel plantant arbres a Burkina Faso. Els anys setanta, quan l'avenç del desert va forçar els camperols a fugir, en Yacouba va decidir quedar-se i repoblar la regió. Quaranta anys després ha convertit tres milions d'hectàrees de terreny desèrtic en terres de conreu, emprant la tècnica tradicional Zai, que consisteix a excavar clots de vint centímetres on posa fems i compost juntament amb les llavors.

L'Economia Circular. Les darreres dècades s'han multiplicat iniciatives al voltant d'una economia centrada en la persona i les seves necessitats, basada en la solidaritat, el bé comú, la sostenibilitat i un treball digne que genera recursos suficients per a tothom. Per tal que tothom tingui allò essencial, aquesta economia ha de ser frugal i solidària.

EMPRESSES SOCIALS o SOLIDÀRIES

Amb projectes socials o ecològics, reinverteixen part dels seus beneficis en la seva missió. Practiquen l'economia circular, com una alternativa a l'economia neoliberal, tot i que ambdues coexisteixen.

A les **Cooperatives de Mondragón** (CM) els treballadors són propietaris de l'empresa i l'administren col·lectivament. El grup integra cooperatives autònomes i independents, amb un compromís social i solidari entre elles i envers la societat. La dècada de 1950, el capellà José María Arizmendiarieta va

inspirar el desenvolupament d'una sèrie d'indústries de propietat col·lectiva per donar ocupació als joves de la regió de Mondragón (Guipúscoa). La seva visió era que, si els treballadors fossin propietaris, la riquesa es distribuïria entre ells i la comunitat en general. Primer va crear una escola professional, per formar tècnics per a les empreses de la zona. Tutelats pel mossèn, grups d'alumnes funden diverses empreses cooperatives unides entre elles, i basades en els valors de cooperació, participació, innovació i responsabilitat social. Cada cooperativa dona el 10% dels seus guanys anuals a projectes d'educació i benestar social. L'expansió de la xarxa d'empreses reforça l'economia regional.

En l'àmbit català podem esmentar la fundació **La Fageda** (Santa Pau, Garrotxa) que el 1982 va començar un projecte d'elaboració de productes làctics a través del qual insereix en els àmbits laboral i social persones amb discapacitat psíquica o trastorns mentals severos. Arreu del territori hi ha repartides més de 150 **cooperatives de consum** de productes ecològics i de proximitat, les formen persones que busquen una relació directa amb la pagesia i defensen la sobirania alimentària. En el camp energètic hi ha la cooperativa **Som Energia**, les activitats principals de la qual són la producció i comercialització d'energies renovables. Amb seu a Girona i només 8 anys de vida ja té gairebé 50.000 socis.

EDUCACIÓ PER TRANSFORMAR LA SOCIETAT

La **Universitat dels peus descalços**, a Rajasthan (Índia), capacita homes i dones d'àrees rurals, en la seva majoria analfabets, per tal que es converteixin en enginyers solars, artesans, dentistes i metges a les seves pròpies aldees i trobin solucions als seus problemes. El seu procés educatiu apunta al desenvolupament comunitari sostenible amb un estil de vida senzill a l'estil de Gandhi i amb un sou que permeti viure senzillament. La universitat aborda problemes rurals, de salut, formació per a dones, electricitat, energia i aigua potable, conservació ecològica, i equitat social. Construïda per la comunitat local, la universitat està electrificada amb energia solar. Els seus alumnes adquireixen un saber fer pràctic. El mestre aprèn de l'estudiant i l'estu-

diant és mestre, perquè tots tenen competències, saviesa, coneixement i habilitats, encara que no tinguin formació acadèmica. La formació els proporciona eines i habilitats per millorar les seves vides. La dificultat és convèncer la gent que una persona il·letrada pot proporcionar serveis competents, professionals i de suport com qualsevol metge, mestre, enginyer, arquitecte... En el programa d'energia solar joves desocupats i dones s'han convertit en enginyers de la seva especialitat, i en tornar a les seves comunitats instal·len, mantenen i reparen sistemes d'electrificació amb energia solar. Això millora les seves vides, i la seva economia i redueix les emissions de CO2 del querosè. Més de 4.000 nenes i 2.250 nens que de dia treballen al camp amb el bestiar participen en l'educació nocturna. Juntament amb les matèries acadèmiques (lectura i matemàtiques), aprenen a cuidar els animals. Uns altres aprenen a regenerar els sòls a través del conreu, sembra d'arbres, farratges i arbustos resistents a la sequera. La població local ha convertit més de 500 hectàrees desèrtiques en pastures i ha construït 470 dipòsits subterranis per recollir l'aigua de pluja. Això demostra que es poden barrejar mètodes i habilitats tradicionals, amb mètodes més moderns, per proporcionar solucions sostenibles a llarg termini.

EL LLOC I EL PAPER DE LA DONA

Acció massiva per la pau de les dones de Libèria. El 2003, durant la deshumanitzant guerra de Libèria, milers de dones d'organitzacions musulmanes i cristianes, indígenes i d'elits americanoliberianes, liderades per Leymah Gbowee, van començar una campanya no violenta per la pau, unides pel seu eslògan "Prenem el destí d'aquesta petita nació amb les nostres mans". Van organitzar protestes silencioses no violentes, van utilitzar la ràdio per difondre els seus missatges i captar adeptes, van mantenir una vaga sexual (negant relacions sexuals als seus companys o marits fins que s'acabés la guerra) i van amenaçar amb una maledicció els que no intentessin la pau. Van fer assegudes d'oració, i balls en el mercat del peix, davant del palau del president, per obligar-lo a rebre-les i comprometre's a assistir a les negociacions de pau. Van fer el mateix amb els líders rebels. No estant

representades a les negociacions, van recollir fons per enviar una delegació a Accra. Allà van envoltar l'hotel on es realitzaven les negociacions i van fer cadenes agafades pels braços per impedir la sortida dels negociadors fins que es firmés la pau. Quan la policia va voler desallotjar-les van amenaçar amb despullar-se davant seu, cosa que a molts països africans és una maledicció terrible per qui ho ha provocat. I van aconseguir-ho: les diferents faccions van signar la pau! Les dones van ser actives a les eleccions i una dona Ellen Johnson Sirleaf, la primera dona presidenta, i Leymah Gbowee van compartir el premi Nobel de la Pau el 2011. El comportament d'aquestes dones és una lliçó democràtica i pacifista que ens pot inspirar.

DEMOCRÀCIA DIRECTA

Fideïcomís del Caño Martín Peña. Als marges del Caño (riera) Martín Peña, a San Juan (Puerto Rico), hi ha vuit comunitats (uns 26.000 residents) en assentaments informals, sense clavegueram ni aigua potable. L'aigua del Caño no té sortida, està contaminada i quan plou l'assentament s'inunda. Els habitants del Caño s'han organitzat per exigir el dragat de la riera i la instal·lació d'infraestructura sanitària. Conscients que recuperar la riera augmentarà el valor de la terra, la comunitat va dissenyar, amb suport exterior, un fideïcomís (titularitat col·lectiva) per regularitzar la tinença de la terra i dificultar la venda de parcel·les individuals i evitar ser desplaçats.

Els veïns van crear la Corporació ENLACE, dirigida pels residents, i l'associació G-8 (les vuit comunitats), per assegurar la participació ciutadana. Aquests dos grups han treballat amb un model participatiu (planificar, actuar, reflexionar) per superar la marginació i pobresa i ser protagonistes del seu propi desenvolupament. El fideïcomís, que assegura la propietat de la terra com a comunitat, ha sigut la columna vertebral del procés i els permet accedir a crèdits i a permisos per millorar la casa.

En aquest treball col·lectiu els veïns han après a col·laborar. Aquest projecte del Fideïcomís és un paradigma de recuperació ecològica, social i cultural per al món sencer, un signe d'esperança i una inspiració per a d'altres assentaments irregulars.

Marinaleda (Sevilla, Andalusia) és un municipi agrícola d'uns 2.000 habitants. La dècada dels anys seixanta la meitat dels seus habitants, jornalers molt pobres, van emigrar per sobreviure. Durant els anys vuitanta, animats pel seu alcalde, que va fundar el moviment "La terra per a qui la treballa", els jornalers van emprendre protestes (vagues de fam, ocupacions de finques, d'aeroports, d'estacions de tren, de bancs...) per reclamar la propietat de les terres. Van ocupar un gran terreny on van establir una cooperativa agrícola, i van aconseguir la seva propietat col·lectiva.

Es va constituir una segona cooperativa per transformar els productes agraris. Avui la majoria d'habitants treballa a les dues cooperatives (propietat dels treballadors) amb un sou digne. Els que no treballen al sector públic viuen directament de les cooperatives. Tots els treballadors públics cobren el mateix al poble. Des de l'alcalde fins al que treballa al camp. Les decisions (ocupació, vivenda, impostos...) es prenen en assemblea. La gent vota cada vegada que alguna cosa l'afecta.

A Marinaleda no hi ha policies ni multes. La política de vivendes és l'autoconstrucció. L'Ajuntament proporciona els terrenys, l'arquitecte i paletes professionals per construir les vivendes, i el ciutadà ajuda amb els seus 400 dies de feina, i paga una contribució de quinze euros al mes, per cobrir els materials. La casa es pot transmetre de generació en generació, però mai vendre-la. Al poble no es permet l'especulació.

Emmaüs (afores de Pau, França), és un poble d'utopia, una alternativa humana, social, ecològica, econòmica, política i solidària basada en l'ajuda mútua, el compartir i la justícia. El projecte inicial de rehabilitació de persones a través del reciclatge de residus, deixalles i objectes usats, i per la convivència, s'ha convertit avui en un poble amb gran diversitat d'activitats: tallers de reparació, de creació, de transformació d'objectes; botigues per vendre tot el que es fabrica i s'arregla; una granja ecològica amb una agricultura respectuosa amb la natura i els animals; es cuinen i s'envasen els productes de la granja; hi ha formació en els tallers; llocs d'acollida... Objectes i persones troben una segona vida. Tot està

orientat a facilitar el bon viure i la solidaritat... i tothom participa en la construcció del poble i en la reconstrucció dels que ho necessiten. Els companys a més de la feina, tenen una vida rica i interessant: actes culturals, conferències-debats, exposicions, un festival de música anual i participació en lluites solidàries amb Cuba, Palestina i Bolívia. No es llença res. Allò que no es pot arreglar, s'envia a reciclar. Emmaüs és un laboratori d'innovacions de societat que construeix un món més just, a través d'un projecte alternatiu original, que acull 140 companys, assalariats i voluntaris, on se sent el plaer de viure junts. Aquí el *decreixement* és un *bon viure* amb alegria, en un ambient de llibertat i de solidaritat.

EDUCACIÓ PER A LA DIFERÈNCIA

L'Escola de la Diferència, a Orà, Algèria, reuneix un cop a l'any joves de diversos països, cristians, musulmans, jueus, no creients... per viure una experiència de deu dies de multiculturalitat.

La capacitat de viure pacíficament la diferència contribueix a la pau i al progrés dels pobles, però sovint al nostre món la diferència es percep com un perill. L'Escola de la Diferència ofereix a joves (20-30 anys) una experiència que els prepara per viure aquest repte. Els temps de reflexió i de convivència permeten percebre que "l'altre" pot estar profundament connectat amb les seves arrels espirituals, i que l'espiritualitat és part de la solució, no pas el problema.

A la sessió del 2017, joves d'Alemanya, Algèria, Burkina Faso, Espanya, França, Itàlia, Madagascar, Senegal, Sri Lanka... van treballar al voltant de: sortir de la zona de confort, viure en harmonia amb el planeta, la no violència activa, assetjament i discriminació, construir una humanitat plural, estimar Déu i el proïsme com a fonament de qualsevol religió...

Cada dia acollien persones que viuen la diferència com una riquesa: fotògraf sudanès-algerià, matrimoni islàmicocristià, promotora d'ecoturisme, víctimes de discriminació que aprenen a reclamar els seus drets, grup teatral d'improvisació, etc.

BANCS I FINANCES SOLIDÀRIES

Ofereixen serveis bancaris i de crèdit adaptats

a les necessitats específiques de persones i grups sense accés al crèdit, i permeten a persones i organitzacions de solidaritat donar suport a projectes econòmics socials i solidaris. La finança alternativa i l'estalvi/ inversió ètic i solidari augmenten al món. El 2016, a França, 2,6 milions de persones van invertir 32.000 milions de dòlars en projectes solidaris o socials.

Banc Palmas és un banc comunitari de desenvolupament fundat per la comunitat de residents de Palmeiras, un suburbi de Fortaleza (Brasil), que avui n'és la seva gerent i propietària. El Banc opera sota el principi de l'economia social i solidària, i dona suport a empreses solidàries. Els seus beneficis s'empren per crear xarxes locals de producció i consum, que promouen l'autodesenvolupament d'àrees de baixos ingressos.

Implementa projectes d'economia solidària centrats principalment en la superació de la pobresa urbana i rural i actua en àrees caracteritzades per un alt grau d'exclusió i desigualtat social. Atorga microcrèdits per a la producció i el consum local a baix interès i sense garanties (els veïns garanteixen la fiabilitat del prestatari). Proporciona accés als serveis bancaris als residents de les comunitats més pobres que no tenen accés als bancs tradicionals, degut a la manca de garanties financeres i/o a la distància física. És el primer dels 52 bancs comunitaris actuals al Brasil que formen la xarxa de "bancs de desenvolupament comunitari" (BDC) per generar ocupació i ingressos.

Oikocredit, que va sorgir el 1968 en el si del Consell Mundial de les Esglésies (CME), avui és una inversora global social i cooperativa que brinda serveis financers a persones de baixos ingressos, amb èmfasi en cooperatives, àrees rurals, dones, agricultura, comerç just i petites i mitjanes empreses per garantir que els pobres puguin obtenir accés a instruments financers segurs per construir una vida millor. Així, ofereix als seus inversors un triple rendiment: financer, social i ambiental.

Els inversors saben que els seus diners es fan servir per millorar la vida de persones, llars, comunitats i el planeta. Per tal que això esdevingui real se selecciona curosament els socis, se'ls tutela i se'ls dona suport amb una avaluació equilibrada dels seus

compromisos socials. *Oikocredit* ofereix assessorament i desenvolupa les capacitats dels socis per tal que els seus projectes siguin eficaços i efectius.

Babyloan, un portal web de solidaritat de microcrèdit on els usuaris d'internet escullen prestar a partir de 20 euros, a microempresaris en països en desenvolupament. Més de 17.000 prestamistes solidaris.

CROWFUNDING (finançament col·lectiu)

Molts d'inversors financen, per internet i sense intermediaris, amb quantitats reduïdes, projectes que poden tenir un abast i un impacte significatiu. L'inversor/estalviador pot decidir en quin projecte social o solidari invertir, i tutelar el seu desenvolupament per internet. El promotor del projecte que cerca finançament publica el seu projecte per atraure els fons necessaris. Cada inversor pot invertir des de 20 fins a 2.000 euros per projecte.

Fadev (Fons de Desenvolupament d'Àfrica, amb seu a París, França) plataforma de *crowdfunding* que amb el suport de socis (fons de desenvolupament, bancs cooperatius) i contribucions individuals, fins i tot d'Àfrica, dona suport a projectes de desenvolupament a Àfrica.

Solylend (prèstec solidari), plataforma de finançament col·lectiu, promou la inversió amb rostre humà per finançar projectes d'economia social i solidària a països emergents. Connecta inversors privats amb companyies al voltant de projectes innovadors i ecosostenibles que permeten el desenvolupament i la millora de les condicions de vida.

Vivendes Ndo'o (amb seu a Bordeus, França): Proposa barats contenidors reciclats com a vivendes, oficines o botigues sostenibles per resoldre la crisi de la vivenda.

Sunna (Blanquefort, Gironda, França) ven equips elèctrics solars amb telèfon adaptat a xarxes amb poc abast i connexió d'aparells. L'equip es paga mica en mica, segons decideix la família.

MONEDA COMPLEMENTÀRIA

Es crea de forma democràtica, descentralitzada i comunitària, cosa que permet consolidar i potenciar economies locals basades en la proximitat i el coneixement mutu. Fa circular el diner en l'economia

local, afavorint-la. Aquesta moneda no produeix interessos i no hi ha possibilitat d'especular-hi. Moltes d'aquestes monedes són electròniques.

La **Illiura de Bristol** val una illiura esterlina i es va llençar el 2012 a Bristol (Regne Unit) per impulsar el comerç local, evitant els productes i serveis oferts per les grans empreses que extreuen els diners de la ciutat. Ofereix tres mètodes de pagament: en efectiu, per telèfon, i a través d'una plataforma digital. S'ofereixen descomptes en utilitzar aquesta moneda.

El **Túmin** (diner, en Totonaca) és la moneda de Veracruz, Mèxic. Va néixer el 2010, amb la crisi econòmica, per desenvolupar l'economia local a través d'una xarxa solidària. En circular internament activa el consum de locals, abaratint despeses i promovent intercanvis. És una mena de barata. Avui s'estén a més de setze estats mexicans.

VIVENDA

Covivenda (*cohousing*) és una comunitat formada per persones que comparteixen serveis comuns en un grup de vivendes privades. La construcció o reforma és plantejada i gestionada conjuntament pels seus residents, segons el model que ells mateixos decideixen per respondre a les seves necessitats específiques, seguint principis socials d'organització i ecològics de sostenibilitat i estalvi energètic, etc. És una forma alternativa de vida amb gent que estigui interessada en canviar les coses, en canviar el món. A Espanya els primers projectes de covivenda els han format comunitats de gent gran, en els quals ells han decidit quins espais comuns volien: petits horts per cadascú, per poder treballar a l'aire lliure quan volguessin, o espais de lectura comuns, o un espai per a un fisioterapeuta o altres serveis... Amb processos semblants, a altres llocs i d'altres maneres, canviarem el món.

El **Moviment de Ciutats en Transició** ataca les tres grans amenaces globals actuals: el canvi climàtic, l'alça del petroli i la crisi econòmica. Per aconseguir-ho promou el decreixement i la recuperació, l'agroecologia, la permacultura, el consum de béns de producció local i/o col·lectiva, i viure en harmonia amb la Natura, passant de la dependència del petroli a la resiliència local. Això canvia el com-

portament en totes les esferes de la vida: redueix el consum d'energia fòssil i reconstrueix una economia local forta i sostenible. El seu èxit es deu a que veu la transició com una oportunitat per tal que les nostres comunitats donin un gir positiu.

Totnes (Anglaterra), té 7.000 habitants, que estan vivint la revolució silenciosa de la 'transició'. Aquesta revolució de la comunitat toca aspectes mínusculs de la vida quotidiana: reduir l'ús del cotxe, evitar viatjar en avió, consumir només el que cal, comprar verdures de temporada produïdes localment, arreglar els aparells, sargir la roba, reciclar... per reduir l'ús del petroli i les emissions de CO2. Iniciatives com la *Illiura de Totnes*, la moneda social que fomenta l'economia local; el Fòrum d'Emprenedors Locals, on emprenedors i inversors desenvolupen negocis en l'àmbit local que fomenten l'economia local; els carrers en transició, on els veïns s'ajunten per estalviar energia col·lectivament (550 llars han estalviat unes 570 lliures i 1,3 tones de CO2) i instal·lar l'energia solar; els 40 cafès locals s'han unit per evitar l'obertura de cadenes multinacionals; els grups de treball; els horts ciutadans...

ECONOMIA CIRCULAR (Social Enterprises)

M-Kopa (*demanar prestat*, en swahili) ofereix microcrèdits a llars pobres, i els procura energia verda a preus baixos. 600 milions d'africans sense electricitat s'il·luminen amb làmpades de querosè o espelmes, i fan servir piles per als seus aparells, amb una despesa de 200 \$ l'any. *M-Kopa* proporciona un kit (panell solar de vuit watts per a tres làmpades, carregador de telèfon mòbil i ràdio) per 25 \$ i 0,40 \$ per dia d'ús, el que suposa un estalvi per família de 250 \$ durant els propers quatre anys. El sistema de pagament amb telèfon mòbil és accessible a tothom. *M-Kopa* ha connectat 600.000 llars a Kenya, Uganda i Tanzània, amb electricitat solar, disminuint les emissions de CO2 en més de 380.000 tones l'any. El model és molt eficient i la taxa de reemborsament molt alta.

Sunny Money ven panells solars a baix preu a Malawi, Zàmbia, Kenya i Tanzània per reduir el consum de combustible i piles, millorar la feina, la visió, l'escolaritat i la seguretat. Gràcies a això des del 2011 més de deu milions de persones tenen

electricitat per energia solar neta.

E-Farm és una plataforma web i mòbil per comprar i vendre productes agrícoles, que assegura als seus clients notifikacions per correu-e i SMS, suport de xat en línia les 24 hores, els set dies de la setmana, a Camerun, Àfrica i la resta del món. Connecta agricultors africans i distribuïdors de productes agroalimentaris amb compradors d'arreu del món, transformant els mercats agrícoles locals en globals. E-Farm sensibilitza agricultors, comerciants, petits i mitjans, oferint informació i oportunitats.

ECOALDEES (GEN, Global Ecovillage Network)

La **Xarxa Global d'Ecoaldees** treballa per un món de ciutadans i comunitats empoderats, que dissenyen i implementen camins per regenerar el futur, mentre construeix ponts d'esperança i solidaritat internacional.

La **Comunitat de Findhorn**, a Escòcia, va motivar la Xarxa Global d'Ecoaldees que va impulsar nous projectes i és un motor per a la creació de xarxes a cada continent.

La **Comunitat de Tamera**, Portugal, basa la seva convivència en la no violència i l'amor lliure. Està centrada en la formació de persones de pau i en la promoció d'un canvi en àrees de conflicte com les faveles, la Franja de Gaza o Senegal, entre d'altres.

CONCLUSIÓ

Tantes iniciatives, petites però molt conscients, realitzades per molta gent petita i anònima, però amb molta fe i a vegades en situacions heroiques, a tants països, arreu del món... mostren que les alternatives existeixen, i que, des d'allò petit, estan forjant, mica en mica, la Gran Utopia, *l'altre món possible*, no només compatible amb els límits de la Terra, sinó també just, humà i solidari.

Aquests processos són lents, es realitzen pas a pas, i triguen en estendre's. Però estem en un moment important, assolint un punt crític en el que aquesta multitud d'alternatives podria canviar d'escala i arribar al nivell de la presa de decisions, on podria ajudar a desencadenar una dinàmica imparable de Gran Transformació. ▢